

ارزیابی مطابقت مجلات انگلیسی زبان علوم پزشکی ایرانی با معیارهای عینی پذیرش مجلات در پایگاه اطلاعاتی Scopus

شهرام صدقی^۱، سمیه غفاری هاشجین^۲

مقاله پژوهشی

چکیده

مقدمه: نمایه شدن نشریات علمی کشورها در نمایه‌نامه‌های استنادی جهانی، به اعتلای رتبه علمی آن‌ها در سطح جهان و افزایش سهم مشارکت در تولید علم جهان کمک می‌نماید. هدف از انجام مطالعه حاضر، ارزیابی مطابقت مجلات انگلیسی زبان حوزه پزشکی ایرانی نمایه نشده در پایگاه اطلاعاتی Scopus با معیارهای عینی پذیرش مجلات در این پایگاه بود. **روش بررسی:** این مطالعه، توصیفی از نوع کاربردی بود. جامعه پژوهش را شماره آخر ۵۲ عنوان مجله انگلیسی زبان حوزه پزشکی ایران که در پایگاه اطلاعاتی Scopus نمایه نشده بودند، تشکیل داد. داده‌ها با مشاهده سایت‌های ارایه دهنده مجلات و با ابزار چک‌لیست جمع‌آوری گردید. در نهایت، داده‌ها در نرم‌افزار Excel مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. **یافته‌ها:** ۳۲/۷ درصد نشریات فاقد ویراستار خارجی و ۵۹/۶ درصد فاقد نویسنده خارجی بودند. ۷۷/۶ کل چکیده‌ها ساختار یافته بود. میزان خوداستنادی پایین گزارش شد و بیش از ۷۰ درصد نشریات، به صورت منظم منتشر می‌شدند. ۴۹ درصد نشریات نیز خروجی EndNote داشتند. **نتیجه‌گیری:** نشریات در بیشتر معیارها وضعیت مطلوبی داشتند، اما سطح پایین همکاری با نویسندگان و ویراستاران خارجی و درصد کم مجلات دارای خروجی EndNote، از جمله موارد ضعف محسوب می‌شود که نیاز به توجه بیشتری دارد. **واژه‌های کلیدی:** نشریات؛ پایگاه Scopus؛ ایران

پذیرش مقاله: ۱۳۹۵/۱۱/۲۳

اصلاح نهایی: ۱۳۹۵/۱۱/۲۳

دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۲/۱

ارجاع: صدقی شهرام، غفاری هاشجین سمیه. ارزیابی مطابقت مجلات انگلیسی زبان علوم پزشکی ایرانی با معیارهای عینی پذیرش مجلات در پایگاه اطلاعاتی Scopus. مدیریت اطلاعات سلامت ۱۳۹۵؛ ۱۳ (۶): ۴۳۱-۴۲۶

مقدمه

اهمیت نشریات علمی در حوزه علوم پزشکی به حدی است که وجود نشریات علمی-پژوهشی در حوزه علوم پزشکی با اهداف نشر نتایج تحقیقات این حوزه، تشکیل انجمن‌های علمی و تبادل نظر پژوهشگران با یکدیگر و با جامعه ضروری به نظر می‌رسد (۱). سالانه تقاضاهای بسیاری برای دریافت امتیاز علمی-پژوهشی از طرف نشریات مختلف علوم پزشکی کشور ارایه می‌گردد و این درخواست‌ها در کمیسیون نشریات علوم پزشکی کشور مورد ارزیابی قرار می‌گیرد؛ به طوری که در حال حاضر، ۳۱۴ عنوان نشریه علمی-پژوهشی در حوزه علوم پزشکی در کشور منتشر می‌شود (۲). مطالعات متعددی ارتقای رتبه علمی جوامع و مشارکت آن‌ها را در تولید علم جهانی، منوط به حضور نشریات حوزه‌های مختلف علمی در نمایه‌نامه‌های استنادی می‌دانند و بر این مسأله تأکید دارند که جهت اعتلای رتبه علمی و افزایش میزان مشارکت در تولید علم جهانی، نمایه شدن نشریات علمی در نمایه‌نامه‌های استنادی که به رتبه‌بندی سازمان‌ها، مؤسسات، محققان و کشورهای خاص می‌پردازند، گامی اساسی است (۳). پایگاه‌های استنادی WOS (Web of Science) و Scopus به عنوان معتبرترین نمایه‌نامه‌های استنادی بین‌المللی مطرح هستند (۴) و از منابع اصلی در مطالعات علم‌سنجی به شمار می‌روند. نمایه شدن برون‌دادهای علمی کشورها در این پایگاه‌ها و سایر پایگاه‌های معتبر جهانی، به اعتلای رتبه علمی کشورها در سطح جهان و مطرح شدن در عرصه‌های بین‌المللی و افزایش میزان مشارکت

آن‌ها در تولید علم جهانی کمک می‌نماید. پایگاه استنادی Scopus، دومین پایگاه استنادی است که بیش از ۲۰۵۰۰ عنوان مجله علمی از ۵۰۰۰ ناشر بین‌المللی در حوزه‌های مختلف دانش را از سال ۱۹۹۶ به بعد پوشش می‌دهد (۵). این پایگاه که توسط شرکت Elsevier پشتیبانی می‌شود، به مدد نوآوری در زمینه تحلیل استنادی و استفاده از چهره‌های جدید در این حوزه، توانسته است خود را در ردیف یکی از بهترین پایگاه‌های استنادی جهان قرار دهد (۳). ارزیابی مجلات در پایگاه Scopus بر اساس ۵ معیار کلی و ۱۴ معیار فرعی توسط هیأت ارزیاب و به صورت جامع و کمی انجام می‌شود که شامل سیاست مجله (هیأت ویراستاری و هیأت تحریریه مجله باید از تخصص و تجربه لازم برخوردار باشند، چکیده‌ها به زبان انگلیسی باشد، تنوع توزیع جغرافیایی

مقاله حاصل پایان‌نامه کارشناسی ارشد با شماره ۲۰۸۶۹ می‌باشد که با حمایت دانشگاه علوم پزشکی ایران انجام شده است.

۱- دانشیار، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، مرکز تحقیقات علوم مدیریت و اقتصاد سلامت و گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران

۲- کارشناس ارشد، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران (نویسنده مسؤول)

Email: sghaffari9191@gmail.com

۵۲ عنوان مجله انگلیسی زبان حوزه پزشکی ایران که در پایگاه استنادی Scopus نمایه نشده‌اند (تا پایان سال ۲۰۱۴) و ۴۶۵ عنوان مقاله مندرج در این شماره‌ها، همراه با استنادات (منابع) مربوط به این مقالات (۱۱۳۳۵ مورد) تشکیل داد. لازم به ذکر است که در پژوهش حاضر، تمام مقالات و استنادات شماره آخر نشریات مورد بررسی قرار گرفت و نمونه‌گیری انجام نشد. برای جمع‌آوری داده‌ها، چکلیست محقق ساخته که روایی آن توسط اعضای هیأت علمی تأیید شده بود، مورد استفاده قرار گرفت. بخش اول چکلیست به اطلاعات کلی نشریه شامل عنوان، سال، جلد و شماره مورد بررسی، فاصله انتشار، ناشر، آدرس اینترنتی، ایمیل و زمینه موضوعی مجله اختصاص یافت. بخش دوم چکلیست نیز شامل مواردی همچون داشتن تأخیر زمانی در انتشار و میزان این تأخیر، وضعیت نویسندگان و ویراستاران نشریه، میزان خوداستنادی، تعداد چکیده‌های تمام‌نما و ساختار یافته و... بود. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها، محاسبه مقادیر و رسم نمودارهای توزیع فراوانی، از نرم‌افزار Excel نسخه ۲۰۱۰ استفاده گردید.

یافته‌ها

در ۸۸/۴ درصد از مجلات مورد بررسی، شماره آخر مربوط به سال ۲۰۱۴ و در ۱۱/۶ درصد باقی‌مانده، شماره آخر مربوط به سال ۲۰۱۳ بود. ۸۴/۶ درصد از نشریات زمینه تخصصی داشتند و ۱۴/۴ درصد در زمینه‌های عمومی مربوط به پزشکی بودند. ۷۸/۸ درصد مجلات به صورت فصلنامه، ۱۷/۳ درصد به صورت دو فصلنامه و ۳/۹ درصد به صورت ماهنامه چاپ می‌شدند. در مورد توزیع جغرافیایی نویسندگان نشریات، اطلاعات ارائه شده در جدول ۱ نشان می‌دهد که در بیش از نیمی از نشریات مورد مطالعه، تمام نویسندگان ایرانی بودند.

یافته‌های مربوط به معیار سیاست مجله نشان داد که تمام مجلات مورد مطالعه چکیده به زبان انگلیسی را داشتند، اما در مورد توزیع جغرافیایی ویراستاران و نویسندگان، ۳۲/۷ درصد از نشریات هیچ ویراستار خارجی نداشتند و تمام اعضای هیأت ویراستاری آن‌ها ایرانی بودند. جدول ۲ نشان داد که در نیمی از مجلات مورد بررسی، تمام چکیده‌ها ساختار یافته بودند.

در زمینه معیار محتوا، با توجه به این که بررسی موارد اول، سوم و چهارم مربوط به معیار محتوا، کیفی بود و نیاز به متخصص موضوعی داشت، از بررسی این موارد به علت خارج بودن از حیطه تخصصی پژوهشگران، صرف نظر شد و در زمینه محتوا تنها معیارهای مربوط به چکیده‌ها بررسی گردید. از بین مقالات مورد مطالعه، ۲۷ مقاله چکیده نداشتند، ۹۰/۲ درصد از مقالات دارای چکیده تمام‌نما و ۹/۸ درصد از آن‌ها دارای چکیده راهنما بودند. از تعداد ۴۳۸ مقاله دارای چکیده، ۷۷/۶ درصد چکیده ساختار یافته و ۲۲/۴ درصد چکیده ساختار نیافته داشتند.

بر اساس اطلاعات به دست آمده از جدول ۳، در بیش از نیمی از مجلات مورد بررسی هیچ استنادی به مقالات مجله مورد مطالعه انجام نشده بود.

در مورد معیار رتبه علمی مجله، بررسی استنادات در پایگاه Scopus به دلیل حجم بالای مقالات و عدم دسترسی به پایگاه، در زمان مطالعه انجام نشد. تنها مورد بررسی شده در این بخش، میزان خوداستنادی به نویسندگان و مقالات مجله مورد بررسی بود و با وجود این که به صراحت جزء معیارهای مورد بررسی در این پایگاه نبودند، اما از موارد مهم مورد اشاره در وبگاه این پایگاه در بررسی‌های استنادی محسوب می‌شوند (۱۴).

ویراستاران و تنوع توزیع جغرافیایی نویسندگان؛ محتوا (مجله در حوزه تخصصی مربوط به خود معتبر باشد و با کیفیت ارایه گردد، چکیده‌ها با وضوح کامل و ساختار یافته باشند، محتوای مجله با اهداف و پوشش مجله مطابقت داشته باشد و مقالات مجله از اعتبار علمی لازم برخوردار باشند و قابلیت خواندن داشته باشند)؛ رتبه علمی مجله (مقالات مجله از لحاظ جذب استناد در Scopus وضعیت مناسبی داشته باشند، میزان استناد به مقالات نگاشته شده توسط هیأت تحریریه قابل قبول باشد)؛ نظم (مجله به طور منظم منتشر شود) و دسترسی آنلاین (محتوای تمام متن مجله به صورت آنلاین قابل دسترس باشد، مجله به زبان انگلیسی قابل دسترس باشد و صفحه خانگی مجله از کیفیت لازم برخوردار باشد) است (۶).

آمارهای ارایه شده از سوی وزارت بهداشت ایران در سال ۱۳۹۲ نشان می‌دهد که از ۱۱۶ عنوان نشریه انگلیسی زبان حوزه پزشکی کشور، ۶۹ عنوان در پایگاه Scopus نمایه شده‌اند که معادل ۵۹ درصد نشریات انگلیسی زبان حوزه پزشکی کشور و ۵۸ درصد نشریات ایرانی نمایه شده در این پایگاه است (۷). همچنین، بر اساس آمار گزارش شده تا ۱۷ آگوست سال ۲۰۱۴، سهم محققان ایرانی از تولیدات علمی نمایه شده در پایگاه Scopus، نزدیک به ۲۵۲۱۷ عنوان مستند علمی بوده است و با این تعداد، رتبه پانزدهم تولید علم در این پایگاه از آن ایرانیان می‌باشد (۸). لازم به ذکر است که تعداد نشریات ایرانی نمایه شده در پایگاه Scopus، ۱۱۹ عنوان می‌باشد (۷). با توجه به دلایل ارایه شده، مطالعه انتشارات علمی در جهت استاندارد سازی و اعتباربخشی به منظور کسب امتیاز لازم جهت ورود به نمایه‌های معتبر استنادی، با مطالعه وضعیت موجود و ارایه راهکارهای ممکن برای بهبود وضعیت، موضوعی است که انجام مطالعات پژوهشی را در این زمینه ضروری می‌سازد. عبدخدا و نوروزی در مطالعه خود عنوان کردند که نمایانی مجلات حوزه پزشکی ایرانی در پایگاه Scopus در دوره مورد بررسی، در سطح مطلوبی قرار نداشته است (۹). همچنین، نوروزی و عبدخدا در پژوهش خود مشکلات مجلات ایرانی را که مانع از ورود آن‌ها به پایگاه‌های جهانی می‌شود، بررسی نمودند و راهکارهایی را برای بهبود وضعیت این نشریات ارایه دادند (۱۰). در مطالعه موردی Roales-Nieto و Brenna، مجله مورد بررسی از نظر میزان رعایت معیارهای پذیرش مجلات در سه پایگاه مورد بررسی، امتیاز بالایی را به دست آورد و به عنوان یکی از مجلات مهم روان‌شناسی در اسپانیا معرفی گردید (۱۱). Ram و همکاران در مطالعه خود عواملی همچون تأثیر پایین و میزان بالای خوداستنادی را در مجلات مورد بررسی، از جمله علل عدم نمایه شدن آن‌ها در پایگاه استنادی مورد مطالعه گزارش کردند (۱۲).

مستندات ارایه شده در برخی مطالعات حاکی از آن است که تعداد زیادی از مقالات محققان ایرانی در نشریات غیر ایرانی نمایه شده در پایگاه‌های بین‌المللی نمایه می‌شوند و تعداد نشریات ایرانی نمایه شده در این پایگاه‌ها نسبت به مقالات نمایه شده در آن‌ها پایین است (۱۳). بر این اساس، مطالعه حاضر با هدف بررسی مطابقت تعدادی از مجلات انگلیسی زبان حوزه پزشکی ایرانی که در پایگاه استنادی Scopus نمایه نشده‌اند، با معیارهای عینی پذیرش مجلات در این پایگاه انجام شد.

روش بررسی

این مطالعه توصیفی از نوع کاربردی بود و جامعه آماری آن را شماره آخر

جدول ۱: توزیع فراوانی درصد هیأت ویراستاری و نویسندگان خارجی و ایرانی در مجلات مورد مطالعه

نسبت ویراستاران و نویسندگان به کل ویراستاران و نویسندگان مجله	هیأت ویراستاری		نویسندگان	
	خارجی	ایرانی	خارجی	ایرانی
	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)
۰	۱۷ (۳۲/۷)	۱ (۱/۹)	۳۱ (۵۹/۶)	۰ (۰)
۱-۲۴/۹	۱۹ (۳۶/۵)	۲ (۳/۹)	۱۲ (۲۳/۱)	۱ (۱/۹)
۲۵-۴۹/۹	۱۰ (۱۹/۲)	۳ (۵/۸)	۶ (۱۱/۵)	۲ (۳/۹)
۵۰-۷۴/۹	۳ (۵/۸)	۱۰ (۱۹/۲)	۲ (۳/۹)	۶ (۱۱/۵)
۷۵-۹۹/۹	۲ (۳/۹)	۱۹ (۳۶/۵)	۱ (۱/۹)	۱۲ (۲۳/۱)
۱۰۰	۱ (۱/۹)	۱۷ (۳۲/۷)	۰ (۰)	۳۱ (۵۹/۶)
جمع	۵۲ (۱۰۰)	۵۲ (۱۰۰)	۵۲ (۱۰۰)	۵۲ (۱۰۰)
میانگین $\pm$ انحراف معیار	۲۳/۱ $\pm$ ۱۸/۸	۲۳/۱ $\pm$ ۱۸/۲	۱۷/۷ $\pm$ ۹/۹	۹۰/۱ $\pm$ ۱۷/۷

۰/۸، شماره دوم ۰/۲ و در شماره سوم، ۱ ماه بود.

جدول ۲: توزیع فراوانی چکیده‌های ساختار یافته در مجلات مورد بررسی

چکیده‌های ساختار یافته	تعداد (درصد)
۰	۵ (۹/۶)
۱-۲۴/۹	۱ (۱/۹)
۲۵-۴۹/۹	۲ (۳/۹)
۵۰-۷۴/۹	۴ (۷/۷)
۷۵-۹۹/۹	۱۴ (۲۶/۹)
۱۰۰	۲۶ (۵۰/۰)
جمع	۵۲ (۱۰۰)
میانگین $\pm$ انحراف معیار	۷۹/۲ $\pm$ ۳۱/۷

جدول ۳: توزیع فراوانی میزان خوداستنادی به نویسنده مقاله و

درصد خوداستنادی به مقالات مجله

مقالات مجله مورد بررسی	خوداستنادی به نویسنده مقاله	
	تعداد (درصد)	میانگین خوداستنادی
۲۷ (۵۱/۹)	۳ (۵/۸)	۰
۱۸ (۳۴/۶)	۱۵ (۲۸/۸)	۰/۱-۱/۹
۲ (۳/۹)	۱۲ (۲۳/۱)	۲-۳/۹
۱ (۱/۹)	۱۳ (۲۵/۰)	۴-۵/۹
۲ (۳/۹)	۵ (۹/۶)	۶-۷/۹
۱ (۱/۹)	۱ (۱/۹)	۸-۹/۹
۰ (۰)	۳ (۵/۸)	۱۰-۱۱/۹
۱ (۱/۹)	۰ (۰)	بیش از ۱۲
۵۲ (۱۰۰)	۵۲ (۱۰۰)	جمع
۲/۹ $\pm$ ۱/۲	۳/۶ $\pm$ ۲/۸	میانگین $\pm$ انحراف معیار

معیارهای عمومی برای مجلات آنلاین در جدول ۴ آمده است.

در مورد معیار نظم در انتشار مجلات، سه شماره آخر نشریات مورد بررسی قرار گرفت. ۲۶/۹ درصد نشریات حداقل در یک شماره تأخیر در چاپ داشتند. ۷۳/۱ درصد نشریات مورد مطالعه، در هیچ یک از سه شماره آخر خود تأخیر در چاپ نداشتند. بیش از ۸۰ درصد از مجلات، در هر یک از سه شماره آخر تأخیر در چاپ نداشتند. ۱۲/۵ درصد شماره‌های آخر نشریات حداقل یک ماه در چاپ تأخیر داشتند. همچنین، ۱۱/۵ درصد شماره دوم نشریات و ۱۹/۲ درصد شماره سوم نشریات حداقل یک ماه تأخیر در چاپ داشتند. بیشترین تأخیر در چاپ به مدت ۱۳ ماه گزارش شد. میانگین تأخیر در انتشار بر اساس ماه، در شماره آخر

جدول ۴: توزیع فراوانی مجلات مورد مطالعه از نظر داشتن معیارهای عمومی برای مجلات آنلاین

معیار مورد بررسی	داشتن آرشیو مرتب از شماره‌های قبلی مجله	امکان گرفتن خروجی EndNote برای مقالات مجله	داشتن سیستم آنلاین برای ارسال و دریافت مقالات	داشتن توضیح شفاف در مورد شیوه دریافت و داوری مقالات در مجله
وضعیت مجله	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)
دارد	۵۲ (۱۰۰)	۲۵ (۴۸/۱)	۵۲ (۱۰۰)	۳۸ (۷۳/۱)
ندارد	۰ (۰)	۲۷ (۵۱/۹)	۰ (۰)	۱۴ (۲۶/۹)
جمع	۵۲ (۱۰۰)	۵۲ (۱۰۰)	۵۲ (۱۰۰)	۵۲ (۱۰۰)

بررسی، بالا می‌باشد و از وضعیت مطلوبی برخوردار نبود (۱۲). مرتبط‌ترین نمونه با پژوهش حاضر، پژوهش رزمگیر (۱۵) است که میانگین خوداستنادی را در طول یک سال بررسی نمود. با توجه به یافته‌ها، میانگین نرخ خوداستنادی‌ها در پژوهش حاضر رشد کرده است، اما همچنان این میزان پایین می‌باشد و در مجموع، میانگین خوداستنادی در مجلات مورد بررسی، پایین بود که مغایرتی با معیارهای پایگاه‌های نامبرده ندارد.

در زمینه معیار نظم انتشاراتی، نتایج حاصل از پژوهش حاضر حاکی از انتشار منظم بیش از ۷۰ درصد نشریات مورد مطالعه بود. بر اساس نتایج پژوهش صمدی و محمد اسماعیل، مشخص شد که بیش از ۹۰ درصد از نشریات مورد بررسی دارای نظم انتشاراتی بودند و تأخیر در چاپ نداشتند (۱۷). بدیهی است که انتشار منظم مجله به دلیل ایجاد انسجام و قاعده‌مندی در انجام امور و ایجاد امکان دسترسی به مقالات مورد نظر در زمان‌های تعیین شده، یک معیار اساسی محسوب می‌شود و رعایت بهینه آن، امتیاز مهمی برای مجله به شمار می‌رود. با توجه به نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر و مقایسه آن با پژوهش‌های پیشین، می‌توان نتیجه گرفت که رشد و بهبود قابل توجهی در زمینه نظم انتشاراتی در نشریات علوم پزشکی انگلیسی زبان صورت گرفته است. نتایج در مورد معیار دسترسی آنلاین مشخص نمود که تمام مجلات تا حدودی آرشو مرتب از شماره‌های قبلی مجله را داشتند و حدود ۵۰ درصد مجلات، خروجی EndNote را برای مقالات خود ارائه داده بودند. تمام مجلات، سیستم آنلاین برای ارسال و دریافت مقالات داشتند و ۷۳ درصد آن‌ها توضیحات شفاف در مورد شیوه دریافت و داوری مقالات ارائه داده بودند. نداشتن خروجی EndNote برای مقالات در ۵۱ درصد از مجلات مورد مطالعه، از موارد ضعف در این بخش بود که می‌توان علت آن را عدم گنجاندن این مورد در خط‌مشی‌های مربوط به مجلات عنوان نمود.

نتیجه‌گیری

نشریات مورد مطالعه پژوهش حاضر (که نشریات انگلیسی ایرانی نمایه نشده در پایگاه Scopus بودند)، از نظر میزان رعایت معیارهای ذکر شده که بخشی از معیارهای انتخاب مجلات در پایگاه استنادی Scopus می‌باشند، وضعیت تا حدودی مطلوب را نسبت به مطالعات پیشین نشان دادند و این یافته بیانگر رشد و بهبود مجلات انگلیسی زبان حوزه علوم پزشکی ایرانی از نظر رعایت بخشی از معیارهای بین‌المللی در پایگاه‌های استنادی نسبت به گذشته است. یکی از مواردی که نتیجه بسیار ضعیفی را در پژوهش حاضر و همچنین، در مطالعات گذشته ارائه داده است، معیار همکاری با نویسندگان و ویراستاران خارجی می‌باشد که در سطح پایینی بود. نتیجه ضعیف دیگر به دست آمده، میزان پایین خروجی EndNote برای مقالات مجلات است. کاربرد نتایج حاصل از مطالعه حاضر برای مجلات مورد بررسی، آگاهی از موارد ضعف و در صورت امکان، سعی در رفع این نقایص و ایجاد امکان حضور در نمایه استنادی Scopus و دیگر نمایه‌های بین‌المللی می‌باشد.

پیشنهادها

پیشنهادهایی که می‌توان بر اساس نتایج حاصل از پژوهش حاضر در جهت بهبود وضعیت نشریات علوم پزشکی ارائه کرد، در ادامه آمده است.

آخرین معیار مورد مطالعه ارائه شده در پایگاه استنادی Scopus، دسترسی آنلاین نشریات بود. داشتن آرشو مرتب از شماره‌های قبلی مجله، امکان گرفتن خروجی EndNote برای مقالات، داشتن سیستم آنلاین برای ارسال و دریافت مقالات و داشتن توضیحات شفاف در مورد شیوه داوری و دریافت مقالات، از جمله موارد مطرح در معیار دسترسی آنلاین می‌باشند.

بحث

تمام مجلات مورد مطالعه در پژوهش حاضر به زبان انگلیسی بودند و چکیده‌های تمام آن‌ها به انگلیسی منتشر شده بود. توزیع جغرافیایی ویراستاران و نویسندگان بسیار نامتعادل بود و بیشتر آن‌ها را ایرانی‌ها تشکیل دادند؛ به طوری که میانگین هیأت ویراستاری خارجی کمتر از ۲۰ درصد و میانگین نویسندگان خارجی کمتر از ۱۰ درصد بود. با توجه به این که همکاری بین‌المللی معیاری است که نه تنها در پایگاه Scopus، بلکه در سایر پایگاه‌های معتبر استنادی از جمله WOS نیز جزء موارد اساسی محسوب می‌شود (۶)، اما میزان رعایت آن از طرف نشریات ایرانی در مطالعه حاضر و در پژوهش‌های پیشین انجام گرفته در حوزه مورد بررسی، پایین بود و در این زمینه نیاز به توجه بیشتری احساس می‌گردد. در پژوهش رزمگیر (۱۵)، یافته‌های مربوط به نویسندگان و ویراستاران تا حدودی مشابه با پژوهش حاضر گزارش شد. همچنین، نتایج مطالعه بهروزفر و داورپناه حاکی از آن بود که تعداد نویسندگان ایرانی در مجلات بررسی شده، به مراتب بیشتر از نویسندگان خارجی بودند (۱۶). در پژوهش صمدی و محمد اسماعیل، ۱۶/۱ درصد نشریات مورد بررسی دارای هیأت تحریریه بین‌المللی بودند (۱۷) که به طور تقریبی مقادیر مشابهی با پژوهش حاضر داشت. یافته‌های تحقیق Roales-Nieto و Brenna نشان داد که تعداد نویسندگان بین‌المللی از ۴۰ درصد در چهار سال اول، به ۵۰ درصد در سال آخر مورد مطالعه رسیده بود (۱۱). در مجموع، در زمینه همکاری بین‌المللی نیاز به بهبود وضعیت و ایجاد زمینه همکاری بیشتر با ویراستاران خارجی و چاپ مقالات بیشتری از نویسندگان خارجی، ضروری به نظر می‌رسد.

بررسی معیارهای مربوط به محتوا حاکی از آن بود که در بیش از نیمی از مجلات مورد بررسی، تمام چکیده‌ها ساختار یافته بودند که نتیجه به دست آمده تا حدودی مطلوب بود، اما به منظور ارتقا و کسب امتیازات لازم برای نمایه شدن در پایگاه‌های معتبر جهانی، نیاز به بهبود و توجه بیشتر در این زمینه وجود دارد. مطالعه Ruiz-Perez و همکاران، مطلوب‌ترین نتیجه را در زمینه چکیده‌ها ارائه نمود؛ به طوری که تمام چکیده‌ها ساختار یافته بودند و هیچ چکیده ساختار نیافته‌ای مشاهده نشد (۱۸).

نتایج حاصل از بررسی معیارهای مربوط به رتبه علمی مجله نشان داد که در مجموع، نرخ خوداستنادی بسیار پایین بود و به طور خاص، خوداستنادی به مقالات نگاشته شده در مجله، پایین‌تر از خوداستنادی به مقالات نویسنده بود. در پژوهش رزمگیر نیز میزان خوداستنادی بسیار پایین گزارش گردید (۱۵). در مطالعه وی، علت میزان پایین خوداستنادی در مجلات ایرانی، عدم فعالیت تخصصی محققان و مجلات بیان گردید (۱۵). در پژوهش عبدخدا و نوروزی، میانگین نرخ خوداستنادی در مجلات مورد بررسی بر اساس ارزش Mathew بالا بود و در طول دوره مورد مطالعه، نرخ صعودی داشت (۹). همچنین، یافته‌های مطالعه Ram و همکاران نشان داد که میزان خوداستنادی در مجلات مورد

منوط به توجه، برنامه‌ریزی، تخصیص بودجه مناسب، ایجاد امکانات لازم و آموزش از طرف نهادهای مسؤول از جمله وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله نویسندگان از تمام کسانی که در انجام پژوهش حاضر همکاری نمودند، تشکر و قدردانی به عمل می‌آورند.

- ایجاد زمینه همکاری با ویراستاران و نویسندگان خارجی در زمینه تخصصی مربوط
- ارایه دستورالعمل و راهنمایی بر اساس معیارهای پذیرش مجلات در پایگاه‌های استنادی معتبر جهانی با هدف استاندارد سازی نشریات برای نمایه شدن آن‌ها در این پایگاه‌ها
- بدیهی است که رعایت موارد ذکر شده می‌تواند کمک کننده و راهگشای تدوین نشریات معتبر و باکیفیت نسبت به گذشته باشد و البته رعایت این موارد

References

1. Azizi F. Editorial of medical scientific journal: A gift for medical scholars of the nation. Proceedings of the 1st Scientific Meeting of the Medical Association Journal Editors; 2009 12 Oct; Tehran, Iran. p. 7-9. [In Persian].
2. The Commission for Accreditation and Improvement of Iranian Medical Journals. The list of approved journals by Commission [online]. [cited 2015 Mar 10]. Available from: URL: <http://journalportal.research.ac.ir/> [In Persian].
3. Abdekhoda H, Ravand S. Scientific journals visibility in citation databases: Necessities and criteria. Health Information Technology Journal 2015; 1(1): 15. [In Persian].
4. Abdekhoda H. A comparative study of Iranian journals covering in the world selected databases between 2005-2009 [MSc Thesis]. Tehran, Iran: Tehran University of Medical Sciences; 2010. [In Persian].
5. Elsevier. Content Policy and Selection [online]. [cited 2016]; Available from: URL: <https://www.elsevier.com/solutions/scopus/content/content-policy-and-selection>
6. Testa J, President V. The Thomson Reuters journal selection process [online]. [cited 2016 Jul 18]; Available from: URL: <http://wokinfo.com/essays/journal-selection-process/>
7. Library and Information Science Association (LISNA). Iran ranked first in producing science in Scopus among countries in the region [online]. [cited 2013]; Available from: URL: <http://www.lisna.ir/main/18013-%D8%A7%DB%8C%D8%B1%D8%A7%D9%86-%D8%AF%D8%A7%D8%B1%D8%A7%DB%8C-%D8%B1%D8%AA%D8%A8%D9%87-%D9%86%D8%AE%D8%B3%D8%AA-%D8%AA%D9%88%D9%84%DB%8C%D8%AF-%D8%B9%D9%84%D9%85-%D9%85%D9%86%D8%B7%D9%82%D9%87-%D8%AF%D8%B1-%D9%BE%D8%A7%DB%8C%DA%AF%D8%A7%D9%87-%D8%A7%D8%B3%DA%A9%D9%88%D9%BE%D9%88%D8%B3-%D8%A7%D8%B3%D8%AA> [In Persian].
8. Mehrad J. Iran Ranks 15th in World in Producing Science [online]. [cited 2014 Aug 16]; Available from: URL: <http://www.aerospacetalk.ir/vb/archive/index.php/t-55957.html> [In Persian].
9. Abdekhoda H, Noruzi A. Evaluation of self-citation of Iranian scientific medical journals indexed in Scopus citation index. Health Inf Manage 2017; 2011(8): 5-639.
10. Noruzi A, Abdekhoda H. How to get Iranian journals better indexed by foreign databases? Health Inf Manage 2011; 8(4): 554-65. [In Persian].
11. Roales-Nieto JG, Brenna O. A Comparative study of journals quality based on Web of Science, Scopus and Google Scholar: a case study with IJP and PT. Int J Psychol Psychol Ther 201; 12(3): 453-79.
12. Ram S, Kataria S, Ahmad S. An assessment of the visibility of Indian journals in social science citation index – journal citation report. Journal of Information Management 2014; 1(1): 1-18.
13. Saboury AA. Evaluation of the quality of knowledge: Invalid journals. Science Cultivation Journal 2012; 3(1): 33-42. [In Persian].
14. Elsevier. Scopus citation Overview [online]. [cited 2016]; Available from: URL: http://help.elsevier.com/app/answers/detail/a_id/2333/p/8150/c/8749
15. Razmgir M. Study of the structure of English-language medical in print journals in terms of the selection criteria for getting indexed in ISI database [MSc Thesis]. Tehran, Iran: Iran University of Medical Sciences; 2007. [In Persian].
16. Behrouzfar H, Davarpanah MR. Visibility rate of Iranian scientific journal articles indexed in Institute of Scientific Information (ISI), compared with Iranian articles published in foreign international scientific journals. Library and Information Science 2009; 12(3): 87-113. [In Persian].
17. Samadi L, Mohammad Esmail S. Evaluation of journal selection criteria in Persian Journal Citation Reports (PJCR) Available at the Islamic Countries Science Citation Center of Regional Information Center for Science and Technology. Research on Information Sciences and Public Libraries 2009; 15(1): 129-47. [In Persian].
18. Ruiz-Perez R, Delgado Lopez-Cozar E, Jimenez-Contreras E. The Institute for Scientific Information journal selection criteria. Its application to Archivos de la Sociedad Espanola de Oftalmologia. Arch Soc Esp Oftalmol 2006; 81(5): 245-68. [In Spanish].

Conformity Assessment of Iranian Medical Journals Written in English with the Objective Acceptance Criteria of Journals in the Scopus Database

Shahram Sedghi¹, Somayeh Ghaffari-Heshajin²

Original Article

Abstract

Introduction: Indexing of a country's scientific journals in international citation indexes helps the promotion of that country's academic rank in the world and increases their contributions to global knowledge production. The present study aimed to assess the conformity of Iranian medical journals written in English that are not indexed in Scopus database with its objective acceptance criteria.

Methods: The current applied descriptive study assessed the latest issues of 52 Iranian medical journals written in English that were not indexed in Scopus database. Data were collected through observing the journals' websites and using a checklist. The collected data were analyzed in Excel software.

Results: The results showed that 32.7% of the journals did not have foreign editors and 59.6% did not have foreign authors. According to the results, 77.6% of abstracts were structured. In addition, the amount of self-citations was low and more than 70% of journals were being published regularly. The findings also showed that 49% of journals had EndNote output.

Conclusion: The studied journals were favorable in terms of most of the criteria, but required cooperation with foreign editors and writers and more EndNote outputs.

Keywords: Journals; Scopus Database; Iran

Received: 20 Apr, 2016

Accepted: 11 Feb, 2017

Citation: Sedghi S, Ghaffari-Heshajin S. **Conformity Assessment of Iranian Medical Journals Written in English with the Objective Acceptance Criteria of Journals in the Scopus Database.** *Health Inf Manage* 2017; 13(6): 426-31.

Article resulted from MSc thesis No. 20869 funded by Iran University of Medical Sciences.

1- Associate Professor, Academic Member, Medical Librarianship and Information Sciences, Health Management and Economics Research Center AND Department of Medical Librarianship and Information Sciences, School of Health Management and Information Sciences, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

2- MSc, Medical Librarianship and Information Sciences, Department of Medical Librarianship and Information Sciences, School of Health Management and Information Sciences, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran (Corresponding Author) Email: sghaffari9191@gmail.com